

**Zločin
a trest**

V čom sa robia chyby?

10

**LawFarm
Revue**

Dobré rady Jána Škorňu

04

**Jasné
pravidlá**

Záruka úspechu aj v PD Rastislavice

13

FARMAGAZÍN

Spoľahlivý poradca pre poľnohospodárov

Január 2012

**PREDSTAVENSTVO, VYVARUJ SA
OSUDOVÝCH CHÝB**

Vydavateľ:

LAWFARM® Spoľahlivé riešenie pre poľnohospodárov

Partner:

Milí družstevníci,

Dovoľte, aby som Vás s informovala, že s nástupom roka 2012, došlo k zmene na pozícii konateľa spoločnosti LawFarm, s.r.o. Svoju funkciu som odovzdala do rúk JUDr. Bronislave Kubišovej.

Dôvodom tejto zmeny, je zodpovedná príprava spoločnosti na očakávanú zmenu mojich súkromných pomerov, súvisiacich s odchodom na materskú dovolenku.

Som presvedčená, že uvedená zmena je pre všetky strany správnym rozhodnutím, ktoré zabezpečí kontinuitu a naďalej vysokú kvalitu našich služieb pre vás.

Ďakujem Vám za doterajšiu dôveru a spoluprácu. Vážim si to.

*So srdečným pozdravom,
Alexandra Mihók-Kvietková*

*Želám vám prínosné čítanie.
Daniel J. Kratky*

Vážení čitatelia,

Ako prílohu tohto vydania vám zasielame Bulletin Slovenskej Advokácie, ktorý už mnoho rokov vydáva Slovenská Advokátska Komora, ako rešpektovaný zdroj odborných právnych informácií.

Dôvodom je fakt, že obsahom tohto vydania Bulletinu je i odborný článok zameraný na Možnosti zriadenia predkupného práva k družstevným podielnickým listom stanovami ich emitenta.

Na príprave tohto odborného článku som sa podieľal osobne ako autor, v spolupráci s renomovaným českým odborníkom na družstevné právo – JUDr. Tomášom Dvořákom, PhD.

Je pre mňa potešením pomôcť vám obohatiť právne povedomie o informácie uvedené v článku.

(Ne)poctivosť sa (ne)tráti

Nedávno ma zaujal čin mladého muža. Našiel stovky eur a bez váhania ich odniesol na políciu. Nálezné – fľašu modranského vína prijal. Určite postrehol, že ho viacerí nazvali hlupákom. Kvôli tomu, že sa dobrovoľne vzdal balíka peňazí za iba päť eurové nálezné. Nevdojak mi zišli na um niektoré La Fontainove či Ezopove bájky. Aj jeden príbeh zo starej Číny, pochádzajúci z roku 1150: Obchodník predávajúci látky ich aj farbíl. Raz nakúpil asi za 4 milióny mincí červenú trávu. Iný obchodník ho upozornil, že to nie je pravá tráva na farbenie a môže spôsobiť alergie. Môže ju však použiť a potom predat látky lacnejšie. Lenže on ju nepoužil. Pred zrakmi kupcov ju spálil so slovami: “Radšej prídem o peniaze, než by som ľuďom spôsobil škodu.” Prišiel radšej o množstvo peňazí, než by podviedol svojich zákazníkov. A jeho obchody rozkvitli. Poctivosť sa mu oplátila. Nuž a o nej, v inej podobe, bude reč aj v prvom tohtoročnom vydaní nášho časopisu. O férovom vzťahu k majetku, ktorý družstvo spravuje. Presnejšie – ako sa vyhnúť trestnoprávnej zodpovednosti. Verím, že nájdete odpoveď na otázku: Ako sa to dá?

Soňa Ludvighová

Šéfredaktorka časopisu FARMAGAZÍN
ludvighova@lawfarm.info

“

Až ti bude v živote najhoršie, otoč sa čelom k slnku a všetky tiene zostanú za tebou.

JOHN LENNON

Trestnoprávna zodpovednosť pri dokončení transformácie družstiev

PhDr. Eva Jaššová, PhD.
Ústav politológie SAV, psychologička a politologička

Niektorí ľudia dodržiavajú zákony, iní ich obchádzajú. Prečo?

Dodržiavanie zákonov veľmi úzko súvisí so svedomím človeka a vyšším stupňom osobnosti. Do istej miery je túžba dodržiavať zákony determinovaná ranným prostredím, ktoré každému človeku poskytlo nejaký model vzťahu v spoločnosti a k sebe navzájom. Pokiaľ prevládala úcta, z takého prostredia vzišiel človek, ktorý má úctu k okoliu. Určite však ľudia, ktorí sú altruistickí (dobročinní, nesebeckí, nezištní), čiže prajní voči druhým ľuďom, sú sociocentrickí (kolektívne orientovaní). Znamená to, že sa zameriavajú na ľudí okolo seba, sú dobroprajní, čo je protikladom egocentризmu. A tak ľudia, ktorí majú vysokú úroveň svedomia a vyšších hodnôt budú patriť medzi tých, ktorí zákony dodržiavajú. Jednoducho, sú to ľudia, ktorí neurobia iným nejakú ujmu. Sú to ľudia, ktorí spoločnosť posúvajú dopredu. Človek, ktorý sa orientuje na svoje vlastné pudy a popudy, je egoistický a hľadá cesty na uspokojovanie svojich túžob akýmkoľvek spôsobom, uchýľuje sa často k podvodu a k porušovaniu zákonov. Dodržiavanie zákonov je teda o vnútornom uvedomení a vnútornej vyspelosti, ako sa staviam k tomu, čo si môžem a čo si nemôžem dovoliť. Zvyčajne však ten, kto nedodržiava základné pravidlá, stráca na dôveryhodnosti. Podvod je preto beh len na krátke trate.

“ Vrávi sa, že každý kto niečo robí, robí aj chyby. Pri niektorých aktivitách však, môže byť každá chyba osudová. Zvlášť, ak sa jedná o právne procesy v družstve. Tam nesie zodpovednosť predstavenstvo družstva, aj tú trestnoprávnou. V tomto prípade, je preto o to viac dôležité, sa chýb vyvarovať.

OBSAH VYDANIA

Kde niet žalobcu, niet ani sudcu?
04

Úvod a obsah vydania
03

Zločin a test
06

Aktuality agrosektora
12

Exkurz do trestného práva
08

LawFarm Revue
13

Jasné pravidlá
10

Pýtate sa
14

Kontakty na redakciu:

Vydavateľ: LawFarm, s.r.o., Štúrova 28, 040 01 Košice, T: 055 / 694 17 45, F: 055 / 623 03 64,
E: redakcia@lawfarm.info, W: www.lawfarm.info, šéfredaktor: Soňa Ludvighová, E: ludvighova@lawfarm.info

© Copyright LawFarm, s.r.o.

Autorské práva sú vyhradené a vykonáva ich vydavateľ. Preberanie, šírenie, rozmnožovanie či iné použitie textov a ostatného obsahu časopisu FARMAGAZÍN akýmkoľvek spôsobom, je možné len s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa. FARMAGAZÍN je samostatne nepredajný a určený pre uzatvorený okruh osôb. Vydavateľ ako oprávnený zástupca autorov článkov zverejnených v tomto vydaní si vyhradzuje právo udeľovať súhlas na verejné rozširovanie rozmnoženiny týchto článkov podľa § 33 ods. 1 písm. a) a d) autorského zákona.

Kde niet žalobcu, niet ani sudcu?

Po devätnástich rokoch transformácie poľnohospodárskych družstiev sa ukazuje, že niektorí manažéri doslova pokazili renomé poľnohospodárskeho družstevníctva na Slovensku. Napríklad tak, že začiatkom 90-tych rokov nebrali vážne práva oprávnených osôb, neskôr doslova kašľali na práva podielnikov a daktori aj teraz hrajú mariáš s vlastníkmi družstevných podielnických listov. Samozrejme, nie všetci. Ale stačilo pár jedincov na to, aby väčšina trpela, a trpí doteraz, nevraživosťou zo strany širokej verejnosti.

Daniel J. Kratky:

“

Na Slovensku je málo odvetví, kde došlo počas politicko-ekonomického vývoja a transformácie spoločnosti k toľkým nezákonnostiam a k toľkým úkonom, ktoré by bolo možné definovať ako trestnú činnosť, ako v oblasti poľnohospodárstva.

”

Tí, ktorým vec družstevníctva leží na srdci pochopili, že bez korektného vzťahu s ľuďmi, ktorých majetok spravujú sa ďaleko nedostanú. Ale napraviť pokazené renomé sa im stále nedarí. Aj preto, že družstevníkov je podstatne menej ako vlastníkov podielnických listov. Nimi sú občania, ktorí svoju nespokojnosť posúvajú ďalej. Ako teda zastaviť pošramotené renomé družstevníctva? Právny expert spoločnosti LawFarm Daniel J. Kratky sa domnieva, že jedinou možnosťou je dodržiavanie zákonov a konštatuje: „*Že sa daktorým manažérom doteraz mnohé protizákonné situácie doslova prepiekli neznamená, že upadnú do zabudnutia. Mnohé totiž súvisia s trestnoprávnou činnosťou a premlčacia lehota desať rokov je dosť dlhá na to, aby sa podvodníkom klepalo po prstoch.*“ Opýtali sme sa ho na tému bližšie.

Transformácia družstva je právny proces. Prax však ukazuje, že niektoré aktivity družstiev sú protiprávne...

Protiprávneho procesu sa často dopúšťajú členovia štatutárneho orgánu (predstavenstva). Ide o činnosť, ktorá je v rozpore so zákonom. Môže ísť aj o konanie, ktoré je v rozpore napríklad so stanovami, ale vždy musíme skúmať to, akú mieru tzv. spoločenskej nebezpečnosti dosahuje samotné konanie. Pretože miera spoločenskej nebezpečnosti je rozdielna. Dôsledkom môže byť neplatnosť úkonu, ale aj trestnoprávna zodpovednosť. V takom prípade hovoríme o vyššej miere spoločenskej nebezpečnosti.

Čo môže byť tou vyššou mierou spoločenskej nebezpečnosti?

Napríklad to, že člen predstavenstva zneužije osobné údaje, alebo zneužije vo svoj prospech informácie, ktoré nie sú verejne prístupné. Ide napríklad o využitie vo svoj prospech zoznamu vlastníkov družstevných podielnických listov (DPL). Takýto zoznam je z pohľadu zákona verejne neprístupný, je svojím spôsobom utajovaný. Ak ho využije napríklad tak, že ako člen predstavenstva vo svojom mene rozošle všetkým osobám v zozname ponuku na kúpu DPL, môže už ísť trestnoprávnu činnosť.

Ak koná ako súkromná osoba a využije to, že je členom predstavenstva?

Presne tak. Keby nebol členom predstavenstva nikdy nezíska ten zoznam. Takže jeho konanie je v rozpore so zákonom. Ale proti takémuto konaniu sa už spoločnosť ako celok (teda štát) chce chrániť tak, že ho kvalifikuje ako závažné protispoločenské konanie, ktoré ohrozuje záujmy spoločnosti a bude ho zrejme vnímať ako konanie trestné.

Ak k takému konaniu dôjde, musí to predsa niekto niekomu oznámiť. Napríklad dať trestné oznámenie?

Nemusí. Za normálnych okolností, v normálne fungujúcom právnom štáte v rámci trestného konania neplatí zásada, že kde niet žalobcu tam niet ani sudcu. Platí opačný princíp, ktorý hovorí o tom, že orgány činné v trestnom konaní samé, z vlastného podnetu, majú chrániť spoločenské záujmy a samé začať vyšetrovanie alebo konať v takýchto spoločensky nebezpečných aktivitách niekoho.

Ale musia sa o tom odniekiaľ dozvedieť...

Na to majú orgány činné v trestnom konaní rôzne operatívne postupy, ktoré majú takéto konanie monitorovať, vyhodnocovať, a začať samozrejme takéto trestné konanie aj sami, bez toho aby niekto člena predstavenstva, povedzme predsedu, ktorý takto zneužil utajované informácie, rovno nahlásil alebo podal na neho trestné oznámenie.

Ale orgány činné v trestnom konaní na to predsa nemusia prísť...

Pravda, nemusia. Meritum veci je však inde. V prípade trestných činov sa niektoré vôbec nepremlčia, niektoré sa premlčia v desaťročnej lehote a podobne. Ak sa pohybujeme mimo trestného práva, uplynie nejaká štvorročná všeobecná premlčacia lehota. Povedzme nikto počas štyroch rokov nevymáha žiadnu náhradu škody, tak ten nárok na náhradu škody sa premlčí, avšak nezanikne. My sa pohybujeme v rovine trestného práva a trestné právo pracuje s podstatne dlhšími premlčacími lehotami. V obchodnoprávných sporoch súd takmer nikdy nezačne ex offio konať. Musí byť podaná žaloba. Ale pokiaľ ide o trestné konanie, tak to funguje úplne inak. Orgány činné v trestnom konaní, existujú práve kvôli tomu, aby vyhľadávali

a monitorovali takúto spoločensky nebezpečnú činnosť. Samozrejme - potom následne aj konali.

To čo ste povedali, by mohlo byť zdvihnutým varovným prstom pre členov predstavenstiev družstiev. Pozor, pozor, niekto vás sleduje a raz vám niekto šliapne na päty...

Bezpochyby sa s tým dá súhlasiť. Je pravdou, že dnes orgánom činným v trestnom konaní zaplňajú maximum času trestné oznámenia. V menšom percente prípadov konajú samé od seba. Povedzme tak, že monitorujú situáciu. Keďže majú veľa trestných oznámení, ktoré musia vybaviť v nejakých lehotách, riešia zväčša len tie trestné oznámenia, ktoré dostanú. Neznamená to však, že tá iná trestná činnosť sa nejakým spôsobom automaticky stratí. Existuje desaťročná premlčacia lehota.

Viacerí si určite po prečítaní týchto riadkov povedia: veď orgány činné v trestnom konaní nemajú čas na nejaké monitorovanie alebo zisťovanie, a tak si budem robiť čo chcem. Budú kupovať povedzme DPL, aj keď' to robia tajne, a uspokojia sa s tým, že na to určite nikto nepride. Alebo si ani neuvedomujú, že tak páchajú trestnú činnosť...

To nie je jediný spôsob trestnej činnosti ku ktorej dochádza v družstve. Je to len jedna z možností ako sa môže člen predstavenstva, často krát nevedomky, dopustiť trestnej činnosti. Pretože sa domnieva, že zoznam vlastníkov DPL má takú istú ochranu ako zoznam členov družstva. Nie je to však pravda. Pretože zoznam členov družstva je v zásade prístupný každému, kto osvedčí právny záujem nahliadnuť do zoznamu. Ibaže, zoznam vlastníkov DPL je niečo iné. Povedal by som, že to sú tie menšie trestnoprávne problémy. Oveľa väčšie trestnoprávne problémy nastávajú, ak by orgány činné v trestnom konaní analyzovali rôzne transformácie. Keď dochádzalo najmä k zmenám právnej formy družstiev na iný typ právnej formy, alebo keď družstvá boli použité napríklad na nákup DPL, a tie následne kupoval manažment družstva. Vtedy sa jedná často krát o spreneveru, alebo o iný druh trestnej činnosti. Niekedy o podvod.

Takéto situácie na Slovensku existujú. Šušká sa o nich, málokedy sa však o nich nahlas hovorí...

Na Slovensku je málo odvetví, kde došlo počas politicko-ekonomického vývoja a transformácie spoločnosti k toľkým nezákonnostiam a k toľkým úkonom, ktoré by bolo možné definovať ako trestnú činnosť, ako v oblasti poľnohospodárstva. Nedá sa to vonkoncom porovnať ani s privatizáciou podľa zákona o veľkej privatizácii. Poľnohospodárstvo je skutočne špecifické, pretože protiprávne konania, často krát trestnoprávne konania manažmentu mali dosah na obrovský počet ľudí. Na členov družstva či podielnikov. Na obrovský počet vlastníkov DPL. Dochádzalo napríklad k rozdeleniu družstva, alebo k premene na obchodnú spoločnosť. Následne sa do nového subjektu dostali len niektorí členovia družstva, ktorí boli vyvolení. Zvyšní členovia

zostali „napospas“ v starom družstve. Alebo - vlastníkov DPL, ak sa družstvo zmenilo na akciovú či inú obchodnú spoločnosť, považoval manažment družstiev za vybavených, pretože zmenou právnej formy zanikla aj emisia DPL.

Poznáme situácie z nedávnej minulosti, že manažment daktorych družstiev sa chcel zmenou právnej formy zbaviť ostatných, a tak vlastníci DPL, ba aj členovia družstva mali smolu...

To je však nepochopenie veci, pretože v právnom štáte, ktorý funguje by sa automaticky konštatovalo, že došlo ku škode značného rozsahu, pretože vlastníci DPL prišli o svoje podielnícké listy bez náhrady. Nie je problém v tom, že prišli o DPL, lebo zákon pozná niekoľko inštitútov, keď príde človek o cenné papiere, ale nikdy nemôže o ne prísť bez náhrady. To neexistuje ani v prípade vyvlastnenia, čo môže urobiť štát len vo výnimočných prípadoch. Teda vždy musí dôjsť k nejakej adekvátnej náhrade. Ale v rámci poľnohospodárstva ako keby to neplatilo.

Daniel J. Kratky:

“

Zákon pozná niekoľko inštitútov, keď príde človek o cenné papiere, ale nikdy nemôže o ne prísť bez náhrady.

Často krát to ani neplatí...

Ale takéto aktivity sú už spoločensky tak nebezpečné, že nemožno hovoriť iba o tom, že ak vlastníkovi DPL bola spôsobená škoda je to len v rozpore s napríklad Obchodným zákonníkom alebo Občianskym zákonníkom. Spoločenská nebezpečnosť takéhoto konania je už takého rozmeru, že ju možno definovať ako trestný čin. Najmä vtedy, ak by sa preukázalo, že manažéri tak konali úmyselne. Že bolo ich cieľom dostať vlastníkov DPL do ofsajdu. To už ide o porušovanie cudzích práv. Zjednodušene možno povedať, že čím väčší počet osôb zasiahlo takéto protiprávne konanie člena predstavenstva družstva, a čím väčšiemu počtu ľudí sa tak spôsobila škoda, tak sa takéto konanie posúva z roviny obchodnoprávneho sporu do trestnoprávnej zodpovednosti.

Kde - kto by teraz mohol povedať, že tárate. Ak doteraz nik na nič neprišiel, a nová - povedzme akciová spoločnosť už funguje 5 rokov, vlastníci DPL sa nikde nesťažovali, život ide ďalej. Spoločnosť prosperuje... Takýchto situácií bolo aj je na Slovensku veľa. Mnohí sa doteraz ani nedovoľovali nejaké spravodlivosti, aj keď' to považujú za nespravodlivé...

Predstavte si, že došlo k zmene právnej formy družstva na akciovú spoločnosť. Týmto

úkonom zanikli DPL približne 1000 osôb. Týchto tisíc osôb sa pýtalo predstavenstva akciovej spoločnosti či naďalej majú DPL. Predstavenstvo spoločnosti ich upokojilo s tým, že sa o vlastníctve DPL môžu presvedčiť v Centrálnom depozitári cenných papierov. Ten totiž skutočne eviduje DPL ale s emitentom - teda tým družstvom. Tým pádom sú vlastníci spokojní. Hovorím o reálnej situácii z praxe. Po čase však vlastníkom DPL došlo, že vlastne družstvo už predsa nejestvuje. Ale vnímali to tak, že ten istý človek bol predsedom družstva a teraz je predsedom akciovej spoločnosti. Domnievali sa, že premena na akciovú spoločnosť je len nejakou kozmetickou zmenou. Z výpisu centrálného depozitára vyplýva, že eviduje DPL, je teda všetko v poriadku.

Vlastníkom DPL nedošlo ale, že ich cenné papiere zmenou právnej formy spoločnosti zanikli. Ani to, že mali vymáhať od akciovky náhradu škody, ktorá im bola spôsobená. Lenže boli v presvedčení, že je všetko v poriadku, lebo majú výpis zo centrálného depozitára. Je to predsa úradný a oficiálny papier. A tak nechali veci tak. Dokonca dochádzalo k tomu, že manažment aj niektoré DPL nakupoval. Dôkazom je evidencia prevodov v centrálnom depozitári. Ibaže centrálny depozitár nie je od toho, aby skúmal, či to družstvo existuje, alebo neexistuje.

Teda, vlastníci predali nejaké DPL, manažment ich kúpil, prevody sa robili v centrálnom depozitári. Manažment, čert vie či úmyselne a premyslene naťahoval čas, ale všetko dospelo do štádia, keď už na uplatnenie náhrady škody uplynuli všetky premlčacie lehoty. Náhrada škody sa premlčí v štvor- až desaťročnej lehote. Keďže od zmeny právnej formy družstva uplynulo už viac ako desať rokov, vlastníci DPL už nemôžu vymáhať náhradu škody. Škoda bola - ak by sme hovorili o menovitej hodnote DPL - okolo 2 miliónov eur.

Kto môže za to, že sa trestnoprávna činnosť premlčala?

Predovšetkým vlastníci DPL. Neznalosť zákona neospravedľňuje a mali vedieť, že zmenou právnej formy DPL zanikli. Podali síce žalobu na náhradu škody, ale súd ju zamietol z dôvodu premlčania.

Pokiaľ ide o trestnoprávnu súvislosť, v drvivej väčšine prípadov sa preukazuje úmysel na strane toho manažéra. Preukázal úmysel je niekedy pre vyšetrovateľa sizyfovská robota. Orgán činný v trestnom konaní síce môže byť presvedčený, že cieľom manažéra bolo poškodiť vlastníkov DPL, ale ak manažment tvrdí, že chcel iba zmeniť právnu formu, pretože akciovka sa dá efektívnejšie riadiť, ťažko sa dá dokázať úmysel zbaviť sa vlastníkov DPL. Neznamená to však, že sa každému všetko prepečie. Nevie si predstaviť manažéra družstva, ktorý tak konal - povedzme - úmyselne a vie, že existuje desaťročná premlčacia lehota, či tých desať rokov prežije bez stresov. V každom prípade by mal myslieť na to, že dnes už neplatí, že kde niet žalobcu niet ani sudcu.

Zločin a trest

Titulok Dostojevského románu zo začiatku 19. storočia sme si požičali zámerne. Ak si totiž prezrieme pod drobnohľadom posledných dvadsať rokov v poľnohospodárskom družstevníctve zistíme, že krívd (aj zločinov, spáchaných na právach iných ľudí) sa napáchalo dosť. Je iba otázkou času, či sa dostanú na svetlo božie. Či sa trestné činy dočkajú aj odvety. Niektoré sú už určite premlčané. Ale daktoré nie. Aj keď nie vždy boli páchané zámerne. Ba nechceme ani zovšeobecňovať problémy – aby sme to nenazývali surovo zločinmi – ktoré priniesol ponovembrový život. Možno sa im vyhnúť?

Sergej Romža:

“**Najlepšou prevenciou ako sa nedopustíť trestných činov je dodržiavanie povinností. Iba tak sa členovia štatutárnych orgánov vyhnú trestnoprávnej zodpovednosti. Ak nebudú porušovať svoje povinnosti, nič im nehrozí.**”

Ak by aktérov dejov v niektorých poľnohospodárskych družstvách neposúvala dopredu honba za mamonou, určite by sme dnes nemuseli hovoriť o trestných činoch, ktorých sa dopustili niektorí štatutárni zástupcovia poľnohospodárskych družstiev. Žiaľ, mnohých, ktorí tak učinili v rokoch 1990 – 2000 nikto nezastavil. Je však zarážajúce, že aj po roku 2000 sa stretávame s prípadmi, keď štatutárni zástupcovia družstiev oberajú o majetok ľudí, ktorý spravujú. Pripomíname, že naozaj iba spravujú. A čo je najhoršie - zlé skúsenosti podielnikov sa šíria rýchlejšie, ako dobré vzťahy v družstvách. A tak sa netreba čudovať, že verejná mienka o družstvách nie je dobrá. Podporuje ju aj fakt, že dnes je o polovicu menej družstiev, ako pred rokmi, čo potvrdzujú údaje štrukturálneho cenzu fariem. Zrejme aj preto si mnohí ľudia myslia, že na poľnohospodárskom družstevníctve je niečo nedobré. Iste, niektoré zanikli počas legislatívnej transformácie družstiev. Iné neboli schopné sa hospodársky uplatniť. Ďalšie sa zase premenili na obchodné spoločnosti a zbavili sa tak závislosti na veľkom množstve podielnikov. A aby sme si nekládli na oči ružové okuliare musíme si priznať, že niektoré zanikajú aj preto, aby úzka skupina ľudí získala majetok. Za lacný peniaz. Lenže, Trestný zákon rozozná aj takéto konanie, aj keď je dokazovanie takéhoto konania zložité a zdĺhavé.

Práva aj povinnosti

Členovia štatutárnych orgánov poľnohospodárskych družstiev majú práva a povinnosti, ktoré iné subjekty nemajú. Sú však vystavení aj vyššiemu riziku spáchania trestnej činnosti. Podľa experta na trestné právo JUDr. Sergeja Romžu: „Človek zo štatutárneho orgánu má koncipovanú svoju zodpovednosť a teda vzniká aj reálne riziko jeho trestnoprávnej zodpovednosti. Aby som bol konkrétny, musím povedať, že prichádza do úvahy viacero trestných činov. Pre ilustráciu spomeniem porušovanie povinností pri správe cudzieho majetku, tak ako to je vymedzené v §237 Trestného zákona, rovnako trestný čin poškodzovania veriteľa, tak ako je to vyjadrené v §239 Trestného zákona, taktiež skresľovanie údajov hospodárskej evidencie podľa §259 Trestného zákona. Rovnako to môže byť zneužívanie informácií v obchodnom styku podľa §265 a v konečnom dôsledku aj trestný čin poškodzovania cudzích práv podľa §375 Trestného zákona.“

Zavalili sme vás paragrafmi. Prepáčte. Ale niektorí vaši kolegovia sa domnievajú, že ak sa im na nejaký ten prehrášok voči Trestnému zákonu doteraz neprišlo, všetko je v suchu. Dokonca aj reálny život ukazuje, že je to tak. A tak je namieste otázka, ako môže a či môže byť takéto trestná činnosť odhalená? JUDr. Romža konštatuje: „Nazdávam sa, že takéto trestná činnosť môže byť odhalená jednoducho a spoľahlivo. Ide o majetkovú trestnú činnosť, ktorú dokumentuje rad vecných dôkazov. Tie objektivizujú konanie štatutárnych zástupcov, a teda aj potenciálnych páchatel'ov. Čiže, táto trestná činnosť sa podľa môjho názoru po formálnej stránke pomerne ľahko objektivizuje. Problémy sú však s vyložením jednotlivých pojmových znakov skutkových podstat trestných činov, ktorých sa môžu dopustiť štatutárni zástupcovia poľnohospodárskych družstiev.“

Čo to znamená? Jednoducho to, že popisanie skutkovej podstaty trestného činu je zložité. Neznamená to však, že je neisté. Neznamená to ani to, že premlčacia lehota zachráni páchatel'a trestného činu. Tá závisí od možnej trestnej sadzby, ktorá postihuje ten-ktorý trestný čin. Môže byť od 1 roka, cez 5 rokov a u niektorých závažnejších trestných činov až 10 rokov. „Väčšinou pri nedbanlivostných trestných činoch, kde je premlčacia lehota do 1 roka, ide o menej závažné trestné činy. Ale pri závažnejších trestných činoch, kde je trestná sadzba vyššia ako jeden rok, prichádza do úvahy 5 ročná premlčacia lehota. Pri najzávažnejších zločinoch prichádza do úvahy až 10 ročná premlčacia lehota,“ vysvetľuje Sergej Romža.

Najzávažnejšími zločinnými sú tie, kde je škoda pomerne vysoká. „Väčšinou je to vyjadrené v odsekoch skutkových podstat trestných činov, to znamená v odseku 2), 3) prípadne 4),“ dodáva JUDr. Romža.

Aj nevedomé páchanie podlieha trestu

Mnohí manažéri družstiev nemajú dostatok právnych informácií. Nedokážu posúdiť, či ich konanie má trestnoprávne súvislosti alebo nie. Ak hovoríme o spáchaní trestného činu, či už pri spravovaní cudzieho majetku, alebo iného, je na mieste otázka: Hrá nejakú úlohu to, či bol trestný čin spáchaný vedome alebo nevedome? Možno aj – či bol spáchaný úmyselne, alebo neúmyselne? „V takomto prípade ide o riešenie otázky zavinenia,“ vysvetľuje Sergej Romža a pokračuje: „Otázka zavine-

nia je obligatónym znakom príslušnej skupiny podstaty konkrétneho trestného činu. Pri dokazovaní trestných činov, ktoré som predtým vymenoval, sa vyžaduje zavinenie vo forme úmyslu. Sú však určité situácie, na ilustráciu môžem použiť trestný čin porušovania povinností pri správe cudzieho majetku, kde na trestnú zodpovednosť štatutárnych zástupcov postačuje aj zavinenie z nedbanlivosti.“

Podľa neho môže mať nedbanlivosť dve formy. Vedomú alebo nevedomú. Jednoducho, môže ísť skutočne o neúmyselné konanie. Aj keď nevedomé. Môže sa však stať trestnoprávnou zodpovednosťou. Napríklad vtedy, ak je spôsobená škoda veľkého rozsahu. Výška škody je najčastejšie objektivizačným znakom, ktorý vyjadruje nebezpečnosť a závažnosť toho konania. Existuje viacero príkladov, keď sa poľnohospodárske družstvá premenili na obchodné spoločnosti. Priamo, ba aj nepriamo.

Príbeh prvý

Nefér hra

V roku 1999 sa v istom poľnohospodárskom družstve členovia predstavenstva dohodli, že podľa svojich možností odkúpia majetkové podiely členov družstva. Kupovali dovtedy, kým spoločne nezískali nadpolovičnú hodnotu hlasov a podielov družstva. S majetkom, ktorý získali tým, že ho vyviedli z družstva si založili spoločnosť s ručením obmedzeným. V družstve vlastnili podielnícké listy iba nečlenovia družstva. Tých nechali bokom. Približne dva roky po založení spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorá vlastne dva roky existovala popri družstve, sa rozhodli vymazať družstvo z obchodného registra. Tak sa aj stalo. Vlastníci podielníckych listov (DPL) sa domáhali svojich práv. Dozvedeli sa však iba to, že „akože premenou“ družstva na obchodnú spoločnosť podielnícké listy zanikli. Obracali sa na vedenie novej spoločnosti a žiadali náhradu. Odpoveďou bolo stále iba lakonické konštatovanie, že DPL zanikli. Svojho práva sa nedovolali. Obchodná spoločnosť funguje dodnes.

Podľa Sergeja Romžu je podobný príbeh častým javom. Príbeh, v ktorom prichádza do úvahy trestná zodpovednosť páchatelov – členov štatutárnych orgánov družstva. V uvedenom príbehu však podľa neho „ťažko posúdiť, či konali zámerne. Je viacero takých príkladov najmä pri transformácii, alebo premene družstva na obchodnú spoločnosť. Ide o trestný čin porušovania cudzej veci pri správe cudzieho majetku. Rovnako o trestný čin zneužívania informácií v obchodnom styku v súbehu s trestným činom poškodzovania cudzích práv.“

Keďže ide o veľmi stručne interpretovaný príbeh, ktorý priniesli pred rokmi aj niektoré médiá, nedá sa podľa JUDr. Romžu: „... úplne kvalifikovane reagovať. Ale zaiste išlo o porušovanie povinností pri správe cudzieho majetku, prípadne aj o skresľovanie údajov.“

Príbeh druhý

Podvod na ľuďoch

Poľnohospodárske družstvo zmenilo právnu formu. Zmenilo sa na akciovú spoločnosť. Pravda, členovia štatutárneho orgánu družstva kupovali členské podiely aj podielnícké listy od ich majiteľov za istú hodnotu, ale neskôr sa ukázalo, že cena bola podhodnotená. Majetok družstva tí, čo ho získali, ho predali tretej osobe. Za viac. Členovia pôvodného družstva namietali, že boli ukrátení na svojich majetkových právach, pretože s transformáciou – premenou družstva nesúhlasili. A navyše dôvodili, že boli ukrátení postupom vedenia. Napokon povedali, že im nebol vyplatený podiel v takej výške ako im prislúchal. Vedenie totiž predalo majetok za viac, ako ho kúpili.

Došlo teda k nejakému podvodu? Expert na trestné právo Sergej Romža tvrdí: „Možno to aj tak povedať.“

Členovia pôvodného družstva podali trestné oznámenie, pretože sa domnievali, že boli ukrátení na svojich majetkových právach. Aj preto, lebo sa nazdávali, že hodnota podielu, ktorá im bola neskôr vyplatená bola podstatne nižšia, ako hodnota, ktorú získala transformovaná spoločnosť predajom majetku tretím osobám. Táto kauza sa však ešte právoplatne neskončila. Momentálne o nej rozhoduje už krajský súd.

Na čo dať pozor?

Na jednej strane majú členovia štatutárnych orgánov družstiev povinnosti, a nie je ich málo, na druhej – zodpovednosť. Za majetok, ktorý spravujú. Mali by preto rešpektovať záujmy vlastníkov majetku. Mali by rešpektovať obchodné zmluvy, ktorými im bola zverená nejaká ďalšia právomoc pri výkone správy majetku toho – ktorého družstva. Podľa Sergeja Romžu „Najlepšou prevenciou, ako sa nedopustiť spomínaných trestných činov, je dodržiavanie povinností. Iba tak sa vyhnú trestnoprávnej zodpovednosti. Ak nebudú porušovať svoje povinnosti, nič im nehrozí.“

Ale niektorí štatutárni zástupcovia sa domnievajú, že ak sa im doteraz všetko prepieklo, bude to tak aj naďalej. Lebo - súdy sú preťažené. Priznajme si, že ťažia aj z toho, že vlastníci majetku, ktorý spravujú, nepoznajú svoje práva. Samozrejme, že väčšina existujúcich družstiev sa snaží hrať férovú hru s podielníkmi. Ale majú aj takých kolegov, ktorí poškodia svojim negatívnym príkladom realitu družstevníctva a polovica Slovenska je potom proti družstvám. Napokon, nesmieme obísť fakt, že právne vedomie Slovákov je nízke. A to, žiaľ, niektorí štatutárni zástupcovia družstiev často zneužívajú. Stačí však jedno podanie nespokojného majiteľa podielov či podielníckych listov, a nebudú spavať. Nehovoriac o tom, že v súčasnom období sa už priveľa hovorí o podobných negatívnych činoch. JUDr. Romža

v tejto súvislosti pripomína, že „platí zásada – oficiality a legality. Znamená to, že ak sa orgán činný v trestnom konaní - policajt, alebo prokurátor – dozvie v rámci výkonu svojej činnosti, že došlo k spáchaniu trestného činu takéhoto charakteru, tak je ich povinnosťou ex offio – začať trestné konanie bez toho, aby niekto podal trestné oznámenie. Inak povedané – ak sa dozvedia aj z nejakej spravodajskej relácie v televízii, rozhlasu, alebo z novin, že k takému niečomu došlo, tak sú povinní postihovať toto konanie. Zaoberať sa ním.“

Na záver určite nezaškodí pripomenúť si 5 konkrétnych príkladov, keď sa môže člen predstavenstva družstva dopustiť trestného činu pri dokončovaní transformácie:

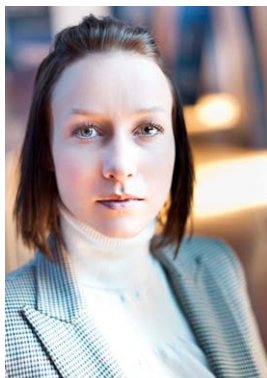
- pri nákupe DPL zneužije informácie o zozname vlastníkov DPL
- uvedie vlastníka DPL či člena družstva do omylu v otázke hodnoty jeho DPL či členského podielu
- ako štatutár družstva uzavrie so svojou spoločnosťou s ručením obmedzeným (s.r.o.) zmluvu o prevode majetku za neobvyklých podmienok (najmä výška kúpnej ceny, splatnosť)
- dôjde k rozdeleniu už transformovaného družstva, pričom novovzniknuté družstvo vydá DPL oprávneným osobám
- novovzniknuté družstvo (podľa predošlého príkladu) zaplatí pôvodnému poľnohospodárskemu družstvu za predaný majetok tým, že sa zaviazá vyrovnáť sa s oprávnenými osobami a prevedie na seba majetkové podiely, ktoré vydalo pôvodné družstvo

JUDr. Sergej Romža odovzdáva svoje vedomosti a skúsenosti z advokátskej praxe mladým talentom ako pedagóg na Právnickej fakulte UPIŠ v Košiciach.

Exkurz do trestného práva

Pri podnikaní v poľnohospodárstve sa stretávame s páchaním trestnej činnosti. Vašu pozornosť chceme upriamiť na niektoré trestné činy, s ktorými sa najčastejšie stretáva právna prax.

Bronislava Kubišová:

“**Trestný čin je protiprávny skutok, ktorého znaky sú uvedené v Trestnom zákone.**”

Aby sme pochopili, čo je trestný čin, pripomeňme si jeho definíciu. Právnička spoločnosti LawFarm JUDr. Bronislava Kubišová vysvetľuje: „Trestný čin je protiprávny čin, ktorého znaky sú uvedené v Trestnom zákone (zákon č. 300/2005 Z. z. – ďalej len ako „Trestný zákon“ – pozn. redakcie). Trestné činy delíme na zločiny a prečiny. Prečin je trestný čin spáchaný z nebanalnosti alebo aj úmyselný trestný čin, pokiaľ ale trest odňatia slobody, ktorý možno zaň uložiť neprevyšuje hornú hranicu 5 rokov.“

Reálna prax prináša množstvo rôznych situácií. Niektoré, ktoré sa naozaj stali, prinášame ako príklady z praxe. Možno sú niekomu z vás dokonca povedomé. Možno vám pripomínajú podobné situácie, ktoré sa udiali vo vašom družstve alebo u susedov. Poďme však po poriadku.

Krádež

„V lete 2011 prijali policajti oznámenie o krádeži v areáli poľnohospodárskeho družstva v obci na východnom Slovensku. Neznámy páchatel' vnikol do areálu a z poľnohospodárskeho stroja odcudzil celkom 57 kusov kovových kôl o priemere 40 cm. Poškodenému družstvu tak vznikla škoda vo výške najmenej 2000 Eur.“

Podobných príkladov prináša reálny život viac ako dosť. Možno vám pripomína podobnú situáciu, ibaže v areáli vášho družstva niekto odcudzil dobytok, peniaze, stavebný materiál alebo niečo iné. Pozrime sa na túto situáciu z hľadiska trestného práva. Právnička Bronislava Kubišová konštatuje: „Kto si prisvoji cudziu vec tým, že sa jej zmocní a spôsobí tak malú škodu, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky. Tak sa uvádza v ustanovení § 212 Trestného zákona pri skutkovej podstate krádeže. Pričom spôsobenie škody je slovné spojenie, ktoré sa v súvislosti s páchaním trestnej činnosti vyskytuje veľmi často a slúži ako jeden z faktorov, ktoré ovplyvňujú tvrdosť postihu páchatel'a trestného činu. Škodou sa rozumie ujma na majetku alebo jeho reálny úbytok. Takisto sa škodou rozumie aj úbytok na právach poškodeného alebo iná ujma, ktorá mu nastane v príčinnej súvislosti s trestným činom. Pri tom je úplne jedno, či ide o škodu na veci alebo na právach. Škodou potom odborníci skúmajú podľa jej výšky. Škodou malou sa rozumie škoda prevyšujúca sumu 266 eur. Väčšou škodou sa rozumie suma dosahujúca najmenej desaťnásobok tejto sumy. Značnou škodou sa rozumie suma dosahujúca najmenej stonásobok tejto sumy. Škodou veľkého rozsahu sa rozumie suma dosahujúca najmenej päťstónásobok tejto sumy. Tieto hľadiská sa používajú rovnako na určenie výšky prospechu, hodnoty veci a rozsahu činu.“

Pre dôkladnejšie pochopenie uvádzame, že cudzou vecou sa rozumie vec, ktorá nepatrí páchatelovi vôbec alebo nepatrí mu výlučne, a ktorú navyše páchatel' nemá vo svojej dispozícii. Na spáchanie trestného činu krádeže sa vyžaduje, aby sa páchatel' cudzej veci zmocnil – odňal ju vlastníkovi a znemožnil mu dispozíciu s touto vecou. Zmocnením sa cudzej veci, je krádež dokonaná.

Nevyplatenie mzdy

Trochu z iného súdka je trestný čin – nevyplatenie mzdy a odstupného, ktorý je upravený v ustanovení § 214 Trestného zákona. Možno povedať, že sa s takýmto trestným činom stretávajú odborníci na trestné právo pomerne často. Hlavne v situáciách, keď družstvo nie je v dobrej ekonomickej kondícii.

„Pracujem v nemenovanej firme. Ide o družstvo, ktorého som aj členom. Výplatný termín máme 15. deň v mesiaci. Vyzerá to ale tak, že v januári – februári už nebude na výplatu.“

Právnička Bronislava Kubišová načiera do zákona: „Nevyplatenie mzdy alebo odstupného sa dopustí ten, kto ako štatutárny orgán právnickej osoby alebo fyzická osoba, ktorá je zamestnávateľom, alebo ich prokurista nevypláti svojmu zamestnancovi mzdu, plat alebo inú odmenu za prácu, náhradu mzdy alebo odstupné, na vyplatenie ktorých má zamestnanec nárok, v deň ich splatnosti, hoci v tento deň mal peňažné prostriedky na ich výplatu, ktoré nevyhnutne nepotreboval na zabezpečenie činnosti právnickej osoby alebo činnosti zamestnávateľ'a, ktorý je fyzickou osobou, alebo vykoná opatrenia smerujúce k zmareniu vyplatenia týchto peňažných prostriedkov, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.“

Páchatelom tohto trestného činu je tzv. špeciálny subjekt, vymedzený ako štatutárny orgán právnickej osoby alebo fyzická osoba zamestnávateľ, príp. prokurista. Konkrétne teda v prípade družstva, páchatelom je predstavenstvo družstva. Podstatou tohto trestného činu je, že zamestnancovi nebola vyplatená mzda, odmena za prácu alebo odstupné v deň, ktorý je uvedený ako deň ich splatnosti, hoci zamestnávateľ (družstvo) mal v ten deň peňažné prostriedky na ich výplatu a nepotreboval ich nevyhnutne na zabezpečenie svojej činnosti.

Neoprávnené užívanie pôdy

„Som vlastníkom pôdy, ktorú som zdedila po rodičoch a nemôžem ju obhospodarovať, lebo sa jej zmocnilo družstvo, ktoré tam podniká bez môjho súhlasu, bez zmluvy o nájme a ešte mi ani vôbec nič neplatí za nájom. Podala som trestné oznámenie, ale neviem či to vec nejako vyrieši.“

S neoprávneným užívaním pôdy sa na družstvách stretávame veľmi často. Nielen v podobe, ako to približuje príklad z praxe. Oveľa častejšie sú poškodené práve družstvá, ktoré roky na pôde hospodária, až do chvíle, kým si na ňu nezačne robiť nárok niekto iný, prípadne do chvíle, kým nepríde Pôdohospodárska platobná agentúra a nezačne skúmať, kto vlastne z dvoch a viacerých žiadateľov o dotácie na pôde skutočne hospodári. Ak však užívajúca poľnohospodárska firma neplatí nájomné, možno tento jav kvalifikovať ako neoprávnené užívanie poľnohospodárskej pôdy. JUDr. Bronislava Kubišová pripomína: „V prípade nezákonného užívania cudzej pôdy sa

Antická bohyňa spravodlivosti Justícia – má previazané oči, v jednej ruke váhy, v druhej meč a stojí na hadovi. Taká je spravodlivosť – večná, slepá, uvážená, nekompromisná a pokorujúca zločin

jedná o trestný čin – neoprávnené užívanie cudzej veci. Páchateľovi pri tomto trestnom čine spravidla nejde o vec samotnú, ale o úžitok z nej (dopestovaná úroda napríklad). Pozor, súdy v rámci svojej rozhodovacej právomoci už v roku 1964 stanovili, že úmyselné pasenie dobytku na pozemkoch iného nemožno posudzovať ako neoprávnené užívanie cudzej veci. Pri tomto trestnom čine je páchateľom ten, kto sa zmocní cudzej veci malej hodnoty v úmysle prechodne ju užívať alebo kto na cudzom majetku spôsobí malú škodu tým, že neoprávnené vec, ktorá mu bola zverená, prechodne užívá. Najmiernejší trest, ktorý páchateľ a za tento skutok postihne je odňatie slobody až na jeden rok.“

Subvenčný podvod

V súvislosti s pridelovaním dotácií sa stretávame s tzv. subvenčným podvodom. Táto situácia podľa Bronislavy Kubišovej „vzniká vtedy, keď páchateľ vyláka od iného dotáciu, subvenciu, príspevok alebo iné plnenie zo štátneho rozpočtu, z rozpočtu verejnoprávnej inštitúcie, rozpočtu štátneho fondu, rozpočtu vyššieho územného celku alebo rozpočtu obce, ktorých poskytnutie alebo použitie je podľa všeobecne záväzného právneho predpisu viazané na podmienky, ktoré nespĺňa, a to tým, že ho uvedie do omylu v otázke ich splnenia. Za takýto trestný čin brozí páchateľovi až päť rokov odňatia slobody.“

Vznik nového družstva bez dlhov

„Pôvodné družstvo zaniklo a dnes existuje len nové družstvo. V tom starom ostali aj záväzky. Veď kvôli tomu sa nové družstvo zakladalo. Aby v ňom bol majetok a v starom ostal dlh voči veriteľovi. Urobili to tak aj v susednom družstve, oni nám to poradili, takže asi na tom nie je nič nezákonné. A bolo to už dávno, je to určite premlčané.“

Toto konanie možno naozaj považovať za nezákonné, a to v prípade, že sa ho páchateľ dopustil v úmysle spôsobiť inému škodu (veriteľovi družstva) alebo si chcel páchateľ zadovážiť pre seba alebo inú osobu neoprávnený prospech a to ho viedlo k tomu, že spôsobil úpadok družstva, kde bol štatutárnym zástupcom alebo prokuristom. „S tým, že majetok tohto družstva sa následne použil na založenej inej právnickej osoby (nového družstva) alebo na získanie majetkovej účasti v inej právnickej osobe“ konkretizuje Bronislava Kubišová a dodáva: „Takéto konanie sa nazýva trestným činom podvodného úpadku a môže sa potrestať odňatím slobody až na tri roky. Tri roky odňatia slobody brozia aj páchateľovi iného druhu úpadku, a to zavineného. Pri zavinenom úpadku sa páchateľ dopúšťa zmarenia uspokojenia veriteľa tým, že investuje do stratového obchodu, prijme nevýhodný úver, odstráni, daruje alebo zatají majetok družstva, prípadne použije finančné prostriedky družstva na vlastnú potrebu alebo ho vloží do lotérie, hier a stávok, hoci len sčasti.“

Premlčanie

V súvislosti so spomenutými, ale aj s inými trestnými činmi je však dôležité pristaviť sa ešte pri ich možnom premlčaní. Namiesto je teda otázka, či sa vôbec spáchanie niektorého trestného činu môže premlčať.

Ak pripomíname premlčanie trestných činov treba zdôrazniť, že ani premlčanie nemá vplyv

Pri zániku trestnosti činu premlčaním, platia tieto pravidlá:

- 30 rokov plynie premlčacia doba pri zločinoch, za ktoré Trestný zákon umožňuje uložiť trest odňatia slobody na doživotie
- 20 rokov, ak ide o zločin, za ktorý tento zákon v osobitnej časti umožňuje uložiť trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej desať rokov
- 10 rokov, ak ide o ostatné zločiny
- 5 rokov, ak ide o prečin, za ktorý tento zákon v osobitnej časti umožňuje uložiť trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej tri roky
- 3 roky plynie premlčacia doba pri ostatných prečinoch

na zánik trestnosti trestných činov proti mieru, proti ľudskosti, trestných činov terorizmu, extrémizmu a trestných činov vojnových, okrem trestného činu podpory a propagácie skupín smerujúcich k potlačeniu základných práv a slobôd, trestného činu hanobenia národa, rasy a presvedčenia a trestného činu podnecovania k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti.

Zaujímá vás iná právna téma?

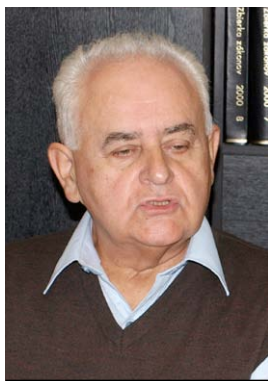
Napište nám, a my vám ju objasníme v ďalšom vydaní rubriky (S)PRÁVNE (VZ)ŤAHY

Jasné pravidlá – záruka stability

Poľnohospodárske družstvo Rastislavice patrí k najstabilnejším poľnohospodárskym firmám na Slovensku. Je to síce iba lakonické konštatovanie, ale potvrdzujú ho konkrétne fakty: V 16 – tom ročníku prestížnej súťaže manažmentov TOP AGRO sa umiestnilo na siedmom mieste v rebríčku 100 najlepších poľnohospodárskych firiem. Vo svojej kategórii – poľnohospodárske družstvá hospodáriace v lepších prírodných podmienkach získalo bronz. Ak však hovoríme o stabilite, treba povedať, že v celej histórii tejto súťaže, ktorú vymysleli novinári, dosahovalo rastislavické družstvo vyrovnané hospodárske výsledky a za celé to obdobie je na čele úspešných firiem.

Ing. Jaroslav Šefčík:

“**Stabilitu družstva zaručujú jasné pravidlá a vzťahy v trojuholníku členovia družstva manažment - zamestnanci. Keď fungujú, zveľaduje sa majetok členov družstva a zabezpečuje stabilita.**”

Podľa predsedu družstva Ing. Jaroslava Šefčíka sa pod stabilitu podpisujú najmä jasné pravidlá, ktorými sa družstvo riadi už od svojho vzniku. Na jednej strane sú členovia družstva a na druhej – manažment, ktorý družstvo spravuje. Tí, ktorí sa podpisujú pod hospodárske výsledky a vďaka ktorým sa družstvo rozvíja sú zamestnancami družstva. Tí, ktorí združili svoj majetok do družstva – sú jeho členmi. Riadiaci pracovníci a niektorí iní zamestnanci sú však aj členmi družstva.

Chceli, aby im dedičstvo prinášalo úžitok

Kým väčšina poľnohospodárskych družstiev na Slovensku zdedila členov aj podielnikov, v Rastislaviciach to bolo inak. Po nadobudnutí účinnosti ponovembrového zákona o pôde požiadali vlastníci pôdy a dediči pôvodných vlastníkov v katastri obce Rastislavice vedenie Štátneho majetku v Palárikove o vyňatie pôdy. Uplatnili aj svoje reštitučné nároky. Štátny majetok stál v tom čase pred privatizáciou. Zo žiadateľov o vyňatie pôdy a o reštitúcie sa stali súkromne hospodáriaci roľníci. Tí však neboli schopní sami hospodáriť. Jedni preto, že mali menšiu výmeru pôdy a nemali nárok na dotácie, iní zase preto, že nemali vhodné mechanizmy, ďalší zase kvôli tomu, že rodičovská pôda v okolí Rastislavíc bola od ich obydli vzdialená desiatky kilometrov. A tak sa rozhodli spojiť do družstva a na organizáciu roboty získať kvalifikovaných odborníkov. Štyridsaťosem súkromne hospodáriacich roľníkov vytvorilo v roku 1992 Servisné družstvo roľníkov. Základným členským vkladom sa stal majetok získaný v reštitúciách. Na samom začiatku zakotvili do stanov právo hlasovať podľa výšky majetku. Predseda družstva Jaroslav Šefčík spomína: „Bolo to veľmi zložité obdobie. Odhodlanie získať späť svoju pôdu či pôdu po rodičoch však bolo veľmi silné. Keď sa nám to podarilo, rozhodli sme sa vytvoriť družstvo. A predstavenstvo zverilo správu a vedenie družstva tímu, ktorý už devätnásť rok vedie riaditeľ Ing. Pavol Klinka. Riaditeľ má s družstvom uzavretú pracovnú zmluvu ako zamestnanec.“

Dvor v Rastislaviciach však získali v reštitúciách až v roku 1995. Odtedy je sídlom družstva, ktoré pred dvomi rokmi zmenilo názov na Poľnohospodárske družstvo. Hospodársky dvor dnes vyzerá ako keby bol vystrihnutý z katalógu modelových fariem a chotár napovedá, že sa oň starajú s vysokou odbornosťou. Celkom pätnásť mužov a žien na čele s manažérom, ktorý za tie roky presvedčil vlastníkov pôdy, že vie, čo potrebuje, aby zarodila, lahodila oku, ba aj prinášala úžitok. Pôda je pre nich „Pani“, okolo ktorej sa treba poriadne krútiť. Flirtovanie nepomôže.

Pôda diktuje manažérom

Rastislavické družstvo v novozámockom okrese nemá dlhú históriu. Vzniklo po revolúcii na jednej z najlepších pôd na Slovensku a na poctivej robote. Ale aj o vynikajúcu pôdu sa treba dobre postarať. Aby mala všetko, čo potrebuje. Aby porasty boli vyrovnané, nezaburinené, aby úrody robili radosť a pohľad na pole vyvolal úsmev na tvári. Dobré úrody na bonitných pôdach by mali byť pri priemerne dobrom počasí samozrejmosťou. Ale v živote ani v podnikaní nie je nič také jednoduché. Zrejme preto, že do cesty sa stavajú zložité ľudské aj hospodárske vzťahy, ktoré aj jednoduché veci komplikujú. Podľa Pavla Klinku je základom úspechu v podnikaní na pôde poriadok, disciplína, rozvaha, pevná vôľa, väšeň a radosť z práce.

Ing. Pavol Klinka:

“**Základom úspechu v podnikaní na pôde je poriadok, disciplína, rozvaha, pevná vôľa, väšeň a radosť z práce.**”

Pelety na vykurovanie z rastlinných zvyškov

Vysoké úrody obilia, repky či kukurice dnes už nikoho neohúria. Lenže za horou zrna sú aj hory slamy. Keďže v Rastislaviciach nemajú živočíšnu výrobu, hľadali odpoveď na otázku: Čo s ňou? Niekedy je problém zapraviť do pôdy všetky rastlinné zvyšky! Ale pôda sa bez organickej hmoty nezaobíde, lebo je s ňou spojený mikrobiálny život. Rastlinnej hmoty je pri rastúcich úrodách čoraz viac a prerastá farmárom cez hlavu. Najmä tým, ktorí nechovajú dobytok. Inžinier Klinka našiel odpoveď. Neďaleko Rastislavíc má farmy spoločnosť Branko Nitra špecializujúca sa na chov moriek. Tá samozrejme potrebuje slamu a zároveň produkuje hnoj. „*Dobodli sme sa,*“ konštatuje Pavol Klinka a pokračuje vo vysvetľovaní: „*My dáme slamu, oni ju vrátia s exkrementmi a vyrobiť sa kvalitný kompost, ktorý potrebuje naša pôda.*“

V Rastislaviciach neboli prví, ktorým zišlo na um, že slamou možno aj kúriť. Spojili sa s teplárnou v Šali. Tá spaľuje klasickú drevoštiepku, slamu a dnes už aj kukuričné kôrovie. A tak sa vlastne riešia v spolupráci s teplárnou dva problémy. Družstvo nebude zaoštrávať kukuričné kôrovie, nadbytok ktorého vyvoláva v pôde problémy. Tepláreň zase nachádza zdroj paliva, ktoré umožní znižovať extrémne rastúci dopyt po drevnej štiepke.

Gazdovanie s rozumom

Kukurica je v Rastislaviciach jednou zo základných plodín. Pestujú ju na tretine výmery. Presnejšie, na 360 hektároch. V roku 2011 im kukurica dala po 10,8 tony zrna priemerne z hektára. Toľko ako chýrnym americkým farmárom v americkom štáte Iowa. Lenže na poli zostalo po zbere ležať takmer toľko ton kukuričného kôrovie, koľko zrna odviezli do sýpok. Kôrovie sa tradične zaoštráva. Poriadne sa podusíkuje, aby sa do jari rozložilo v pôde. Lenže zaoštrá kôrovie je tvrdý oriešok. Navyše, keď sa po kukurici pestuje jačmeň, klesajú úrody. Riaditeľ družstva Pavol Klinka sa netají tým, že mu kukuričné kôrovie dlho nedalo spať. Uvažoval, ako sa ho inteligentne zbaviť a zachovať úrodnosť pôdy. „*Otec ma učil, že vždy musím pamätať na to, aby pôda neprestala rodiť a zároveň, aby nič z úrody nevyšlo nazmar.*“ Spomenul si, že na rodičovskom dvore zužitkovali kukuricu doslova do byľky a vysvetľuje: „*Rastlinu po rastline sme vyťínali motykami, viazali do snopov a ukládali do panákov. Cennejšia časť – listy sa posečkovali a byle sa spálili v peci na chlieb. Aj dnes záhumienkari v Rastislaviciach odkladajú kukuričné rastliny, ako ich to naučili dedovia.*“

V roku 2010 pokusne zlisovali prvých pár balíkov kukuričného kôrovie. Ukázalo sa, že lis si s kukuričným kôrovím poradil. Balíky odviezli do neďalekej teplárne v Šali a horeli perfektne. Keďže sa pokus vydaril, investovali 108-tisíc eur do nového lisu a v jeseni 2011 zlisovali tisíc ton kôrovie. „*Rastlinné zvyšky kukurice drtíme na poli, zhrabeme do radov, ten rad sa lisuje na balíky o hmotnosti približne 400 kg. Necháme ich na kraji poľa, potom sa zbierajú a podľa potreby odvádzajú do šalianskej teplárne,*“ vysvetľuje inžinier Klinka.

Kôrovie by sa mohlo stať alternatívnym zdrojom paliva. A nielen pre šaliansku tepláreň. Na

Slovensku sa pestovala vlni zrnová kukurica na ploche 194-tisíc hektárov. Je to o 24-tisíc hektárov viac ako v predchádzajúcom roku a o 50-tisíc hektárov viac ako pred dvoma rokmi. Namiesto drahého plynu a už nedostatkovej drevnej štiepky sa teda ponúka alternatíva. Výhodná pre poľnohospodárov aj pre energetikov.

Pavol Klinka si zrátal, že investícia do zberu kôrovie sa družstvu vráti po štyroch sezónach. Keďže v spolupráci s Brankom Nitra vyrábajú kompost z obilnej slamy a trusu moriek, pôdu zbašenú kôrovie majú čím vyhnojiť. Spokojní sú aj v teplárni. Majú síce vyššie náklady pri zaobstaraní technológií na spaľovanie biomasy (drevnej štiepky, obilnej či kukuričnej slamy), ale cena energie z biomasy je asi polovičná oproti cene z plynu.

To však nie je všetko. Biomasa má v Rastislaviciach zelenú aj pri vykurovaní objektov družstva. Hlavným impulzom však bolo, že v poľnohospodárskej prvovýrobe vzniká značné množstvo odpadu. Ale snaha o jeho zužitkovanie spaľovaním sa kvôli jeho zlým konzistenčným vlastnostiam míňala účinku. Prišli na to, že tento odpad by sa mohol premeniť na pelety. A vyšlo to. Samozrejme, že museli aj investovať. Linka na spracovanie peliet sa zmesť do bývalej garáže na dvore družstva. Využívajú tak všetok odpad z rastlinnej výroby vznikajúci pri sušení a čistení zrna.

Jasné vzťahy

Už sme naznačili, že družstvo vzniklo z potreby členov, ktorí zamestnali odborníkov, aby spravovali ich majetok. „*Od obdobia vzniku družstva sme okrem dedičov prijali iba jedného člena. Inžiniera Klinku,*“ rozhovoril sa predseda družstva Jaroslav Šefčík. Zdedil totiž pôdu v lokalite, kde družstvo hospodári a rozhodol sa s ňou vstúpiť do družstva. Napokon ho zvolili aj za člena predstavenstva, ktoré má dnes päť členov. Jasné vlastnícke vzťahy v družstve od jeho vzniku však viedli k tomu, že nebolo potrebné vydať družstevné podielnícke listy. Nemali oprávnené osoby, ktorým by museli vypočítať majetkový podiel. Boli a sú členovia družstva, ktorí vložili

svoj majetok a zamestnanci.

Ak sa niekto rozhodne vzdať sa členstva v družstve, dostane vyrovnací podiel vo finančnom vyjadrení. Ten rastie s rastom majetku a zvyšovaním základného imania. A hospodárske výsledky družstva sú viac ako dobré. Tento fakt iba potvrdzuje, že členovia družstva sa na začiatku 90 – tých rokov rozhodli správne, keď vsadili na odborné manažérske vedenie, ktoré v každom čase nachádza správne rozhodnutia. Tie všedné, platné v daný deň, ale aj tie strategické, ktoré nadlho ovplyvňujú hospodárenie družstva. Hospodárnosť je v družstve základným princípom, z ktorého vyrastá rentabilita. „*Hospodárnosť však nie je lakomosť,*“ pripomína inžinier Klinka. Keď treba, vedú v družstve veľkoryso zainvestovať. Potom však hľadajú na to, aby investícia zarábala. Postačí jeden príklad z nedávnej minulosti. Keď družstvo kúpilo široko záberový samohybný postrekovač, objavila sa otázka, či by sa nedal využiť aj inak. Napríklad na tuhé hnojivá. Myšlienka, ktorá sa zrodila v riaditeľovej hlave sa dlho vzpírala praktická realizácia. Vec sa napokon podarila. Prišli na to, že treba upraviť počítačový systém. Dodávateľ tento nápad napokon zrealizoval aj v ďalších strojoch. A tak sa investícia za 20 tisíc eur odrazu stala všestrannejšou a dodávateľ už vyrobil tucet takých strojov.

Manažér nesmie zaspáť

Musí chodiť po chotári aj po dvore s otvorenými očami, otvoreným srdcom aj rozumom. Hľadať cestu, ako riešiť problémy, nie ako to nejde. „*To je poslanie, nie zamestnanie,*“ zamýšľa sa nad riadením družstva Pavol Klinka a pokračuje: „*Pre mňa je krásou života pekná orba, pekný porast, vonia mi maštalný hnoj. Profesionalitu vnímam nielen ako odbornosť, ale s ňou ruka v ruke ide vzťah a postoj k ľuďom a k životnému prostrediu. K zamestnancom aj členom družstva. Ba aj k samotnému majetku družstva. K pôde ako takej.*“ Mal by však vedieť aj to, ako si jednoducho vynútiť poriadok na pracovisku, ako rekonštrukciami starších objektov znížiť náklady na modernizáciu firmy, ako vytvoriť úhľadné pracovné aj životné prostredie, kde je radosť pracovať.

Peletizačná linka a kotol na kúrenie sa zmesť do starej garáže.

Družstiev je o polovicu menej

V závere uplynulého roka sumarizoval Štatistický úrad Slovenskej republiky (ŠÚ SR) výsledky v poradí druhého štruktúrného cenzu fariem. Ukazujú obraz slovenského poľnohospodárstva. Predbežné údaje sú podľa odborníkov alarmujúce.

Prvé štatistické zisťovanie stavu poľnohospodárstva robil ŠÚ SR v roku 2000. To druhé – za rok 2010 napovedá, že sa za posledné desaťročie zmiernil úpadok agroodvetvia z deväťdesiatych rokov. Vtedy poľnohospodári predali alebo poslali na jatky takmer milión kusov zvierat.

Nehovoriaci o tom, že za mnohé zvieratá, ktoré nakupovali najmä na východnom Slovensku Taliani, tam aj inde priekupníci, nedostali poľnohospodári ani halier.

Podľa cenzu sa na Slovensku chová už iba 464-tisíc kusov dobytky, z toho len 154-tisíc dojnic. Stav dobytky sa v období rokov 2001 - 2010 znížili o 160 tisíc. Omnoho radikálnejším vývojom prešiel chov ošípaných. Tých bolo v roku 2010, v čase štatistického zisťovania 588-tisíc, čo je o 800 tisíc menej, ako pred desiatimi rokmi. Napokon narátali sčítací komisári 394 tisíc oviec. Podľa koordinátorky projektu štruktúrného cenzu fariem Emöke Rozborilovej sú ovce jediným druhom hospodárskych zvierat, ktorých počet sa za desať rokov zvýšil. Chová sa teda menej zvierat, klesá poľnohospodárska výroba a dokonca sa znížila výmera záhrad o polovicu.

Predsedníčka úradu PhDr. Ludmila Benkovičová, CSc. vysvetľuje: „Do zisťovania boli zaradené všetky poľnohospodárske subjekty podnikajúce v rastlinnej a živočíšnej výrobe, ale aj domácnosti, ktoré dosahujú aspoň jednu z minimálnych prahových hodnôt, stanovených pre farmu na Slovensku. Ide napríklad o domácnosti, ktoré obhospodarujú aspoň hektár poľnohospodárskej pôdy,

alebo pol hektára trvalých porastov, či pestujú intenzívne plodiny na výmere 0,1 hektára, chovajú aspoň jeden kus hovädzieho dobytky, alebo tri ošípané či päť oviec a kôz.“

Údaje, ktoré uvádzame v tomto článku sú predbežné. Kompletne bude ŠÚ SR publikovať po odsúhlasení Eurostatom. Tento proces sa začína v januári 2012.

Z cenzu napokon vyplýva, že **poľnohospodárstvom sa u nás zaoberá 16 100 fyzických osôb, viac než 1 500 obchodných spoločností a 584 družstiev**. Cenzus taktiež ukázal, že **na Slovensku má 140 fariem zahraničných majiteľov**. Pričom počet poľnohospodárskych družstiev sa za posledných dvadsať rokov výrazne znížil. Pred revolúciou bolo na Slovensku 917 družstiev, po ukončení legislatívnej transformácie – po 28. januári 1992 – ich bolo 965, v roku 1994 dokonca 1160. Teraz ich je o polovicu menej. Mnohé zanikli, iné sa premenili na obchodné spoločnosti, niektoré sa dostali do zahraničných rúk.

Štruktúrný cenzus však ukázal aj to, že kým živočíšna výroba stále klesá, rastlinná sa stabilizuje.

Štvrtá priečka v raste príjmov

Podľa predbežných odhadov štatistického úradu Eurostat vzrástol vlni v 19 členských krajinách EÚ reálny poľnohospodársky príjem na pracovníka. Rast však bol miernejší ako v predchádzajúcom roku.

Reálny poľnohospodársky príjem na pracovníka v roku 2011 stúpil o 6,7 %. Z údajov Eurostatu vyplýva, že tento nárast ovplyvnil zvýšený reálny poľnohospodársky príjem (3,9 %) spolu s poklesom pracovných vstupov v poľnohospodárstve (-2,7 %). Pre úplnosť informácie uvádzame, že v období 2005 - 2011 vzrástol reálny poľnohospodársky príjem na pracovníka o 18,3 %, kým pracovný vstup klesol o 15,2 %.

Rast v príjme na pracovníka zaznamenali v 19 členských štátoch, pokles v ôsmich. Zo štatistiky vyplýva, že najvyšší nárast zazname-

nali v Rumunsku (43,7 %), Maďarsku (41,8 %) a Írsku (30,1 %). Slovensko sa zaradilo na štvrtú pozíciu s rastom 25,3 %. Najvýraznejší pokles v príjmoch hlási Belgicko (-22,5%), Malta (-21,2 %) a Fínsko (-9,6 %). Informácie Eurostatu však hovoria iba o raste či poklese. Nehovorí o tom, v porovnaní s akými údajmi rástli či klesali.

Z pohľadu hodnoty poľnohospodárskych výstupov došlo v roku 2011 k nárastu. Rast hodnoty rastlinnej výroby o 7,5 % je dôsledkom rastu cien (5,4 %) a produkcie (2,5 %). Najvýraznejšie stúpila pri obilninách (18,9 %) a olejninách (18,4 %). Z pohľadu objemu sa rast zaznamenal v prípade cukrovej repy, vína, zemiakov a ovocia.

Pod rast hodnoty živočíšnej výroby (7,8 %) sa podpísali rovnaké faktory, ako v prípade rastlinnej (ceny vzrástli o 6,7 % a objem produkcie o 1,1 %). Ceny stúpajú najmä u mlieka, hydiny a dobytky. Na druhej strane klesá cena vajec.

Poľnohospodári však zaznamenali nárast poľnohospodárskych vstupov. Podľa zverejneného odhadu ide o 9,7 %, najmä kvôli drahším krmivám (o 16,8 %), hnojivám (o 14,6 %) či energiám a olejov (o 11,8 %).

Zber cez satelit

V závere roka prezentovali u našich západných susedov systém zberu balíkov slamy a sena, ktorý by mohol šetriť pohonné látky a znížiť zaťaženie krajiny poľnohospodárskou technikou.

Český vedec z Univerzity obrany v Brne Peter Nemeč vyvinul metódu, ako možno prostredníctvom globálneho satelitného systému efektívne pozberať balíky slamy či sena na základe ich geografickej polohy. Podľa neho by mali poľnohospodári pri balíkovani slamy či sena zaznamenávať jednoduchým prístrojom polohu každého balíka. Tieto súradnice by potom spolu s údajmi o kapacite mecha-

nizácie na zväzanie balíkov a požiadavkou na rozmiestnenie stohov odoslali e-mailom alebo iným vhodným spôsobom do tzv. spracovateľského ústredia. Tam by vytvorili najefektívnejší spôsob zvozu balíkov, ktorý by poslali poľnohospodárovi s tým, že by ju nahral do GPS zväzacieho stroja. GPS by v konečnom dôsledku naviedla stroj na určenú dráhu zberu a stohovania.

Peter Nemeč tvrdí, že polia a lúky sú ako bojisko a pohyb poľnohospodárskej mechanizácie možno racionalizovať. Náklady na ďalší vývoj a realizáciu tohto projektu budú podľa neho veľmi malé. Očakáva, že cena úkonov napríklad pri vypočítaní dráhy stroja bude klesať, zatiaľ čo cena nafty bude rásť.

Metóda zberu cez satelit získala bronz v českom kole medzinárodnej súťaže o najlepšiu aplikáciu satelitných navigačných systémov European Satellite Navigation Competition 2011.

Stĺpček Jána Škorňu Farmári, nebojte sa publicity - potrebujete ju

Prejdite sa po nákupných centrách a nájdete tam holandské syry, ktoré stoja 40 Eur čiže 1 200 Sk za kilogram. Nájdete tam francúzske vína, ktorých fľaša stojí 10 až 300 eur. A Slováci ich kupujú, pričom za domáci kozí syr či medovinu by také peniaze nikdy nedali.

Je to aj preto, že farmári na západ od našich hraníc si uvedomujú silu publicity a médií. Ľudia na celom svete pozerajú dokumenty o výrobe vína či syrov. Sila podvedomia je obrovská a tak, aj keď si to neuvedomujeme, privedie nás ku konečnému efektu, kúpime si ich. Farmári to vedia a cez stavovské organizácie či ministerstvá a fondy si to dlhodobo a drahú platia.

A na Slovensku je to tak, že keď chceme ukázať domáceho výrobcu originálnych dobrých syrov zadarmo v televízii, on nechce. Ale pritom hromzí, že ľudia kupujú v hypermarketoch dovezené potraviny zo zahraničia.

Ak tvrdíte, že vy nepredávate syry, víno, ovocie ... a nepotrebuje priamu reklamu, mylite sa. Bez toho, aby verejnosť vedela, že aj u poľnohospodárov je rozum, technológia či zamestnanosť, sa oveľa ľahšie stane, že politici stopnú dotácie a podpory. Poznáte tú myšlienku: "Všetky potraviny dovezieme a poľnohospodári nebudú míňať naše dane". Len verejnosť informovaná o ťažkej ale vysokohodnotnej práci farmárov si môže vynútiť verejnú požiadavku na ich podporu. A podľa toho čo chcú počuť ľudia sa často politici rozhodujú.

Osobnosti Pichanda z Lehoty nad Rimavicou

Pamätáte si na legendárneho Martina Pichandu z kultovej knihy a filmu Juraja Jakubiska Tisícročná včela? Ak nie, tak vám ho predstavím. Vlastne toho dnešného.

V rodnej Lehote nad Rimavicou je gazdom. Chová tam vlastnoručne sto včelích rodín, čriedu oviec a troch psov. Okrem toho je funkcionárom v Slovenskom zväze včelárov. Ale nie je funkcionár ako funkcionár, on včely naozaj chová a včelárom zavádza prevratné novinky často ako prvý na Slovensku. Okrem toho je veľmi úspešným riaditeľom

strednej školy aj pre farmárov v Banskej Bystrici. V čase, keď stredné školy zúfalo bojujú o každého žiaka, v tej jeho je to naopak. V škole si žiakov vyberajú, pretože sa k nim hlási viac študentov ako môžu prijať.

Pavel Fiľo sa k svojmu gazdovskému pôvodu hrdo hlási. V časoch zvrátenej logiky nazvali jeho otca a mnohých podobných kulakmi. Pavel Fiľo nemohol preto študovať. Chýr o nevhodnom triednom pôvode sa ale nedostal do Prahy a tak vyštudoval pražské České vysoké učení technické. Neskôr vyštudoval aj informatiku na Banskobystrickej UMB.

V roku 1983 nastúpil ako učiteľ na SOU poľnohospodárske v Banskej Bystrici na sídlisku Sásová. Od roku 2005 je riaditeľom školy, ktorá sa dnes volá Združená stredná škola. Zaviedol na nej odbor včelárstvo, ktorého absolventi majú nulovú nezamestnanosť. Študenti manažérskych odborov musia napríklad absolvovať kurzy piatich remesiel. Aj preto si dokážu nájsť po škole robotu v časoch, keď je polovica absolventov iných škôl bez zamestnania. Za jeho pôsobenia sa počet študentov zvýšil z 270 na 350. Z prihlásených záujemcov môžu prijať len 75%. Škola je aj celoslovenským vzdelávacím centrom pre včelárov. Ročne v nej absolvuje kurz približne 60 externých včelárov.

Január v sade s profesorom Ivanom Hričovským

Ak sú záhradkári pri jarnom a predjarnom vrúbľovaní neúspešní, väčšinou je príčinou nesprávne odobranie vrúbľov.

Január je čas rezania jednoročných výhonov jabloní, hrušiek, dúl, mišpúl, jarabiny, ríbezli a egrešov. U čerešní a višní odporúčajú niektorí autori november alebo december, ale ak ste to nestihli, môžete tak urobiť aj teraz.

Nezabudnite, že používame zásadne len jednorôčné výhonky a majte na pamäti, že sa vrúbľujú výhonky s tromi púčikmi. Pracovať by ste mali len do teploty -3 °C a nie nižšej. Používajte rukavice, pretože výhonky sú citlivé na dotyk teploty, holou rukou.

Po narezaní vrúbľov si ich upravte do zväzkov a určite nezabudnite označiť menovkou. Skladovať ich treba vo vlhkej chladnej pivnici zasypané do jednej tretiny pieskom. Ak ju nemáte, môžete si v záhrade vykopať jamu, vrúbľe do nej vložiť, do jednej tretiny zasypať a celú jamu prekryť.

Rozum v hrsti Čerstvý syr z ozajstného mlieka

Ak si kupujete v obchode niečo čo vyzerá ako syr, pozrite si obsah. Budete prekvapení. Nájdete tam rastlinný tuk, farbivá, stabilizátory a podobne. To určite mliekar nenadojil od kravy.

Podme si vyrobiť vlastný syr z čistého, neupraveného mlieka podľa môjho najjednoduchšieho receptu, ktorý som si viackrát vyskúšal.

1. Zájďte si k mliečnemu automatu s väčším, skleneným obvykle 3 litrovým pohárom na zaváraniny, ktorý sa pohodlne zmestí do priestoru na čapovanie mlieka a natankujte doplna.
2. Doma mlieko vylejte do hrnca a zohrejte na telesnú teplotu, čo si odskúšate prstom. Príďte kávu lyžičku syridla, ktoré bežne kúpite v drogerii.
3. Z mlieka sa vám približne za 30 minút vytvorí zrazenina. Načrite do nej lyžičkou a keď sa okolo nej tvorí zelenkavá voda, syreninu rukou v hrnci dobre rozdrvte.
4. Rozdrvená syrenina sa usadí na dne hrnca. Celý obsah hrnca potom preceďte cez detskú plienku. Batôžtek zaviažte a zakvačte tak, aby srvátku stiekla do pripravenej nádoby.
5. Čím je syr čerstvejší, tým lepšie chutí.

Ak predávate surové kravské mlieko, mohli by ste svoju ponuku oživiť aj týmto receptom.

Sme radi že vás obsah nášho časopisu zaujíma, čo potvrdzujú aj vaše otázky. Tentoraz sme vybrali dve, týkajúce sa odkupovania družstevných podielnických listov. Odpovede na ne ponúka právnička a konateľka spoločnosti LawFarm JUDr. Bronislava Kubišová

Bronislava Kubišová

Fyzická osoba, žijúca v našej obci nám ponúkla na odkúpenie svoje družstevné podielnické listy (DPL). Nevydalo ich však naše poľnohospodárske družstvo, ale iné družstvo, vzdialené od nás približne 180 km. Niektorí členovia predstavenstva sú za to, aby ich naše družstvo kúpilo za cenu, dohodnutú s fyzickou osobou (našli by sa na kúpu peniaze). Iní sa domnievajú, že je to nefér, nech si kúpu rieši emitent. A tak sa nevieme dohodnúť. Môže družstvo kúpiť DPL iného emitenta? Čo potom s nimi?

Odpoveď nájdeme v Zákone o úprave majetkových vzťahov a vyporiadaní majetkových nárokov v družstvách. V zmysle ustanovenia § 17 odseku e) tohto zákona môže družstvo

odkúpiť podielnický list, ktorý vydalo, ak mu ho podielnik ponúkne na odkúpenie. Podielnické listy odkúpené družstvom sa potom považujú za zrušené.

Vy sa však pýtate, či môže družstvo odkúpiť podielnické listy iného emitenta – iného družstva. Odpoveď znie – je to možné. V takom prípade sa vaše družstvo ako právnická osoba stane podielnikom toho iného družstva. Budú mu, ako podielnikovi, prináležať všetky práva a povinnosti viažúce sa k predmetným cenným papierom. Upozorňujem však, že právne dôsledky sú v týchto dvoch prípadoch rozdielne. Kým v prvom prípade – ak družstvo odkúpi DPL, ktoré samo vydalo – tieto cenné papiere zanikajú. V tom druhom prípade – ak družstvo odkúpi DPL iného emitenta – podielnické listy sa nepovažujú za zrušené. Tieto budú evidované ako majetok vášho družstva.

Člen nášho družstva zdedil po mame DPL, ktoré vydalo družstvo v inom regióne a chce ich využiť na zvýšenie svojho členského vkladu. Teda – chce, aby sa premenili na ďalší členský vklad. Ide o zaknihované DPL a my sme tie naše už premenili na listinné. Je to vôbec možné? Existuje nejaká právna úprava, ktorá by riešila podobné situácie?

Podielnický list je cenným papierom, ktorý sa vydáva v zaknihovanej podobe alebo listinnej podobe. Je na rozhodnutí emitenta (družstva), v akej podobe svoje cenné papiere (podielnické listy) vydá. Uvádzate, že vaše družstvo zmenilo podobu emitovaných podielnických listov zo

zaknihovaných na listinnú. Ide o zákonom predpokladanú zmenu podoby cenného papiera, ktorá je upravená v zákone č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a súčasne v nadväzujúcich právnych normách, na ktoré tento zákon priamo odkazuje.

Člen družstva, ktorý je súčasne podielnikom, má právo na premenu svojich podielnických listov, ktoré vlastní, vrátane tých, ktoré nadobudne neskôr, na ďalší členský vklad. Pritom podoba podielnických listov, nie je rozhodujúca. V Slovenskej republike sa danej téme okrajovo venuje zákon č. 42/1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a vyporiadaní majetkových nárokov v družstvách. Jedná sa samozrejme o právny proces, ktorý si vyžaduje právne perfektnú úpravu vnútorných pomerov družstva, oficiálnu ofertu (ponuku) vkladateľa a zvládnutie celého akceptačného procesu tak, aby podielnikovi ďalší členský vklad skutočne vznikol. V zásade je ale opísaný postup možný.

LawFarm je tu pre vás.

Vaše otázky čakáme na adrese:

redakcia@lawfarm.info

Oficiálna webová stránka LawFarm

Nezabudnite nás navštíviť na:

www.lawfarm.info

LAWFARM®

Spoločnosť pre poľnohospodárov

OSIVÁ, KTORÉ VÁM PRINÁŠAJÚ ZISK

Spolahľivosť, istota
vysokých úrod a nízkych zberových vlhkostí

LG 30.290	FAO 280
LG 33.30	FAO 330
LG 33.50	FAO 350
LG 33.95	FAO 390
LG 30.491	FAO 450
LG 34.75	FAO 470

Najlepšia cesta k dostatku
najkvalitnejšieho krmiva pre dojnice

LG 32.32	FAO 240
LG 32.85	FAO 280
LG 33.87	FAO 380
LG 34.90	FAO 490
Janett	FAO 510

Ul. M. Rázusa 29, 984 01 Lučenec, tel.: 047 - 451 21 60, fax: 047 - 433 34 80
■ Ing. Eva Bednářová - 0907 850 952 ■ Atila Demeter - 0907 850 018 ■ Ing. Juraj Drgoňa - 0907 850 956 ■ Ing. Loránt Kása - 0917 681 979
■ Ing. Jarmila Adamek - 0918 796 257 ■ Ing. Pavel Beneš - 0905 886 704 ■ Ing. Ľubomír Palovčík - 0907 850 069

Limagrain
Slovensko

www.limagrain.sk

Ste si naozaj istý, že...

- ...vaše družstvo má stanovy, ktoré vás ochránia?
- ...rozhodnutia členskej schôdze vášho družstva, sú nenapadnuteľné?
- ...máte DPL vášho družstva pod kontrolou?
- ...o kontrolnú pozíciu, ktorú ste nadobudli, vás nemôže nikto pripraviť?
- ...je vaše družstvo dostatočne ochránené pred nepriateľským prevzatím?

Na tieto otázky vám nie len odpovieme, ale dokážeme ich pre vás aj spoľahlivo vyriešiť.

Ochráňte vaše družstvo

a nastavte si úroveň jeho ochrany podľa vašich potrieb.

Dohodnite si s nami stretnutie o ochrane vášho družstva pred nepriateľským prevzatím.
Naši právnici sú vám k dispozícii na: T. č.: 055/694 17 45, E-mail: office@lawfarm.info